

ภัยพิบัติและความเดือดร้อนซึ่งเคยเกิดแก่มนุษย์ชาติในอดีตเป็นสิ่งที่ควร จะหลีกเลี่ยงโดย
 สู้กำลังความสามารถ ดังนั้น การร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 ตามฐานะ โอกาส และความจำเป็น จึงกลายเป็นนโยบายอันสำคัญที่ประเทศต่าง ๆ
 พยายามนำมาใช้ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประการที่สอง ความขัดแย้ง
 เกี่ยวกับลัทธิ เศรษฐกิจและการ เมือง ได้ทำให้ประเทศมหาอำนาจของโลกแตกแยกกัน
 ออกเป็น 2 ค่าย การแตกแยกที่ได้นำมาซึ่งการแข่งขัน และความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน
 และกันในทุก ๆ ด้าน แต่ละฝ่ายต่างก็พยายามสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้
 แก่ค่ายของตน โดยการขยายอำนาจทั้งในด้านทหาร และการ เศรษฐกิจ ในการ
 ขยายอำนาจนี้ ประเทศชั้นนำของค่ายใดอาศัยความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศเป็น
 เครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่ง ในด้านหนึ่ง ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกของค่าย
 ที่ยังก่อกองพัฒนาหรือกำลังพัฒนา เพื่อให้มีความเจริญและสามารถอันเป็นกำลังสำคัญของค่าย
 อีกด้านหนึ่ง ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่เป็นกลาง หรือแม้ประเทศในค่ายตรงกัน
 ข้าม เพื่อหวังการสนับสนุนหรือเพื่อชักจูงให้เข้ามาอยู่ในฝ่ายของตน

ความช่วยเหลือจากต่างประเทศที่ประเทศไทยได้รับมาในระยะหลังสงคราม
 โลกครั้งที่สองนั้น โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว กล่าวได้ว่าเป็นผลหรือส่วนหนึ่งของพัฒนาการใน
 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามที่กล่าวมาข้างต้น

ประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ย่อมขาดปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ
 ต่อการพัฒนาประเทศอยู่มาก ความขาดแคลนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ถ้าหากไม่
 สามารถขจัดความขาดแคลนเหล่านี้ได้ การพัฒนาประเทศก็ยากที่จะดำเนินไปด้วยดีและ
 โดยรวดเร็วได้ หรือบางทีก็อาจจะเป็นไปได้เลย ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานเพื่อ
 พัฒนา เศรษฐกิจนั้นโดยปกติเราต้องใช้ทุน คน ที่มีสติปัญญาความสามารถ และทรัพยากร
 ชุมชนชาติอื่น ๆ ประกอบกัน เพื่อให้มีผลผลิตทางด้านการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เกิด
 ขึ้นตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ทุนที่รัฐบาลนำไปลงนั้น ส่วนใหญ่ได้มาจากภาษีอากร ของ
 ราษฎร เงินกู้ยืมภายในประเทศ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศ หรือรับความช่วยเหลือจาก
 ต่างประเทศ ส่วนเรื่องคนที่มีความรู้ความสามารถที่จะนำไปใช้ในโครงการ เพื่อกิจการ

พัฒนานั้น โดยปกติเราก็สร้างขึ้นเองโดยให้การศึกษาในระดับต่าง ๆ แก่ประชาชนจนจบจากมหาวิทยาลัยในประเทศหรือต่างประเทศโดยส่งไปศึกษาอบรม แต่ประเทศที่กำลังพัฒนานั้นมักจะมีคนที่ได้รับการศึกษาไม่เพียงพอ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน จึงต้องพึ่งต่างประเทศโดยขอผู้เชี่ยวชาญเข้ามาบ้าง ขอทุนการศึกษาบ้าง ดังนั้นความช่วยเหลือจากประเทศที่พัฒนาแล้วจะทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนาสามารถนำความก้าวหน้าทางวิชาการของประเทศที่พัฒนาแล้วมาใช้ แทนที่จะต้องใช้เวลาในการคิดค้นด้วยตนเอง นอกจากนี้ประเทศที่กำลังพัฒนายังสามารถนำเงินทุน ความรู้วิชาการใหม่ ๆ และผู้เชี่ยวชาญจากประเทศที่พัฒนาแล้วมาพัฒนาประเทศของตนให้ก้าวหน้าเร็วกว่าที่เป็นมาแล้วในอดีต¹ เท่ากับเป็นการย่นระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศของตนเองให้สั้นเข้า

ประวัติความเป็นมา

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่ให้แก่ต่างประเทศ มีจำนวนน้อยมาก โครงการความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาได้เริ่มต้นอย่างจริงจังในปี 2485 โดยการจัดตั้งสถาบันที่มีชื่อว่า Institute of Inter - American Affairs ขึ้นเป็นสำนักงานตัวแทนของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา

ในปี 2491 สหรัฐอเมริกาได้จัดทำโครงการฟื้นฟูบูรณะประเทศภายใต้แผนการมาร์แชล (Marshall Plan) โดยให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการจัดซื้ออาหาร วัตถุดิบ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่งใช้ในการฟื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศที่ได้รับภัยพิบัตินั้นเป็นผลเนื่องมาจากสงครามในประเทศทางยุโรป

¹Frederic Benham, Economic Aid to Underdeveloped Countries. (Oxford University Press, 1964), p. 35.

ตะวันตก และในปีเดียวกันนี้สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งสำนักงาน Economic Cooperation Administration (ECA) ขึ้นมา

ต่อมาความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาได้ขยายตัวไปยังประเทศทางตะวันออกไกลด้วย ฉะนั้นในปี 2492 ประธานาธิบดีทรูแมน แห่งสหรัฐอเมริกา จึงได้เสนอวิธีการใหม่ในการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศ อันนำไปสู่โครงการข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน (Truman Point IV)² ในปี 2493 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานขึ้นใหม่คือ สำนักงาน Technical Cooperation Administration (TCA)

และในปีต่อมาสภาองเกรสสหรัฐอเมริกาได้ประกาศตั้งองค์การส่งเสริมความมั่นคงร่วมกัน Mutual Security Agency (MSA) เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2494 ขึ้นแทน

ในปี 2496 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานใหม่ขึ้นและเลิกสำนักงาน MSA เรียกชื่อว่าองค์การบริหารวิเทศกิจ Foreign Operation Administration (FOA) ต่อมาสภาองเกรสของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศยุบเลิกอีกเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2498 และได้จัดตั้งองค์การบริหารร่วมมือระหว่างประเทศ International Cooperation Administration (ICA) ขึ้นมาแทน FOA

ต่อมา เพื่อประโยชน์ในการใช้สินค้าทางเกษตรของสหรัฐอเมริกาซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศที่ขาดแคลนอาหาร และเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทาง

²โครงการข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน มีใจความว่า

1. จะสนับสนุนประชากรชาติอย่างไม่ลิดล
2. จะขอคำเป็นกรตามโครงการช่วยเหลือโลกฟื้นฟูเศรษฐกิจ
3. จะสนับสนุนช่วยเหลือชาติที่รักเสรีทั้งหลายให้ต่อต้านภัยอันตรายจากการรุกราน
4. จะวางโครงการช่วยเหลือประเทศด้อยพัฒนาในด้านวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม

ด้านการค้า สหรัฐอเมริกาจึงได้ออกกฎหมาย Agricultural Trade and Development Assistance (Public Law 480) ในปี 2497 เพื่อช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ ช่วยบรรเทาทุกข์ภัยหรือเหตุวิบัติอื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ต่อมาตามคำขอของประธานาธิบดีไอเซนเฮอว์ ในปี 2500 สภาkong เกรตได้อนุมัติการจัดตั้ง Development Loan Fund (DLF) เพื่อประกอบในโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาโดยการให้ประเทศต่าง ๆ กู้ยืมเงินเพื่อนำไปใช้ในโครงการพัฒนาประเทศ

ในปี 2504 ซึ่งเป็นสมัยของประธานาธิบดี จอน เอฟ. เคนเนดี สหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งสำนักงานเพื่อพัฒนาการระหว่างประเทศ (Agency for International Development - AID) ขึ้นมาใหม่เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ต่างประเทศ ซึ่งสังกัดกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา โดยรวมเอาการดำเนินงานของ ICA, DLF และงานในหน้าที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเป็นเงินตราท้องถิ่น (Local-currency Lending) ของธนาคาร Export-Import Bank เข้าไว้ด้วยกัน³ และในปัจจุบันนี้ การดำเนินการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาดำเนินการโดยสำนักงานเพื่อพัฒนาการระหว่างประเทศหรือเรียกย่อ ๆ ว่า AID

รูปการเปลี่ยนแปลงขององค์การให้ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบันพอจะเขียนให้เห็นชัดได้ดังนี้

ECA → TCA → MSA → FOA → ICA + DLF → AID

³Agency for International Development. The AID Story. (U.S. Government Printing Office, Washington D.C., 1966), pp. 3 - 4.

สำหรับประเทศไทย กระทรวงการต่างประเทศได้เสนอบันทึกข้อตกลงคณะรัฐมนตรี
เกี่ยวกับการช่วยเหลือตามโครงการข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน เมื่อเดือนมีนาคม
2493⁴ คณะรัฐมนตรีตกลงรับหลักการ และมอบให้สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ (สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปัจจุบัน) รับเรื่องไปดำเนินงาน
ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ เรียกว่าคณะทำงานฝ่ายไทย ได้ตกลงรับการช่วยเหลือ
ในหลักการใหญ่ ๆ ชั้นต้น คือ

1. การช่วยเหลืองานในทางเทคนิค จะใช้วิธีการเกี่ยวกับเงินทุนสมทบ
(Counterpart Fund) โดยทั้งสองฝ่ายจะต้องตั้งบัญชีขึ้นต่างหาก แล้วจ่ายเงินดอลลาร์
อเมริกันหรือเงินบาทแล้วแต่กรณีเข้าบัญชี เพื่อกำเนินการให้เป็นไปตามสัญญาที่จะกระทำ
กัน

2. การช่วยเหลืองานในทางวิชาการ โดยสหรัฐอเมริกาจะจัดส่งผู้เชี่ยวชาญ
ส่วนค่าใช้จ่ายนั้นประกอบด้วย

ก. ค่ากินอยู่และค่าเดินทางในการออกไปปฏิบัติงานในท้องถิ่น

ข. ค่ากินอยู่ในระหว่างที่ทำงานในกรุงเทพฯ

นอกจากนั้นแล้ว สหรัฐอเมริกาได้จัดส่งเครื่องอุปโภคมาช่วยดำเนินงานใน
แขนงงานต่าง ๆ อีกด้วย

ตามข้อตกลงและข้อเสนอชั้นต้น วันที่ 19 กรกฎาคม 2493 คณะรัฐมนตรีได้
มีมติให้แต่งตั้งกรรมการดำเนินงานซึ่งมีชื่อว่า "คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ
ข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน" โดยมี ม.ล. เศษ สนิทวงศ์ เป็นประธานกรรมการ
และให้มีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานในท้องถิ่นดำเนินไปด้วยดี และคอย
สอดส่องให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ถ้าเกิดมีอุปสรรคอย่างใดขึ้นก็ให้มี

⁴ธนาคารแห่งประเทศไทย, บันทึกเสนอคณะรัฐมนตรี เรื่องการช่วยเหลือ
ตามโครงการข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2493.

อำนาจพิจารณาหาทางแก้ไขและสั่งการไปได้ทันที คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมนได้พิจารณาหาทางทำสัญญาตกลงกับสหรัฐอเมริกา และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2493 อนุมัติให้มีการลงนามในความตกลงได้ตั้งนั้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2493 รัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกา จึงได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา⁵ (Economic and Technical Cooperation Agreement Between the Government of Thailand and the Government of the United States of America) (เอกสารประกอบหมายเลข 1) ผู้ลงนามฝ่ายรัฐบาลไทยคือ พ.ท. นายกรัฐมนตรี จอมพล ป. พิบูลสงคราม รักษาการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ฝ่ายรัฐบาลสหรัฐอเมริกา คือเอกอัครราชทูตอเมริกัน (Mr. Edwin F. Stanton)

หลังจากที่ได้มีการลงนามตกลงระหว่างรัฐบาลไทย - อเมริกัน แล้วรัฐบาลอเมริกันได้จัดตั้งสำนักงานให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ขึ้นในประเทศไทย คือสำนักงาน Economic Cooperation Administration (ECA) ต่อมาในปี 2494 เปลี่ยนเป็น Mutual Security Agency (MSA) ตัวแทนของ MSA คือ คณะผู้แทนพิเศษฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการ (Special Technical and Economic Mission - STEM) ให้เป็นผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือในประเทศไทย มีหน้าที่กลั่นกรองคำขอความช่วยเหลือของรัฐบาลไทย เช่น การขอยุ่เชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์ และทุนศึกษาคูงาน เพื่อส่งต่อไปยัง Economic Cooperation Administration (ECA) ที่กรุงวอชิงตัน และควบคุมดำเนินกิจการของผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่เทคนิคที่รัฐบาล

⁵กรมวิเทศสหการ, ประมวลความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ พ.ศ. 2497 - 2504, หน้า 6 - 12.

อเมริกาจัดส่งมาช่วยปฏิบัติงานในประเทศไทย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานของ
คณะผู้แทนพิเศษฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการ เองด้วย ต่อมาในปี 2498 คณะผู้แทนพิเศษ
ฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการ (STEM) ก็ได้เปลี่ยนเป็นองค์การบริหารวิเทศกิจแห่งสหรัฐ
อเมริกา (United States Operation Mission - USOM) จนถึงปัจจุบันนี้
รูปการเปลี่ยนแปลงผู้แทนพิเศษฝ่ายเศรษฐกิจและวิชาการ ของสหรัฐอเมริกา
ในประเทศไทย เป็นดังนี้

STEM → USOM

สำหรับคณะกรรมการฝ่ายไทยซึ่งมีชื่อว่า "คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการ
ข้อ 4 ของประธานาธิบดีทรูแมน" นั้น ภายหลังเห็นว่าการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา
เศรษฐกิจของประธานาธิบดีทรูแมนในชั้นแรกนี้เป็นเพียงการร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อให้
ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ดังนั้นเพื่อให้คณะกรรมการมีชื่อให้ถูกต้องตรงและ
สมบูรณ์ตามการรับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 1
พฤศจิกายน 2493 ให้เปลี่ยนชื่อคณะกรรมการฝ่ายไทยว่า "คณะกรรมการดำเนินงาน
ตามโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ของสหรัฐอเมริกา" โดยเรียกอักษร
ย่อว่า "กศว." ซึ่งมีหน้าที่ในการพิจารณาจัดทำคำขอความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา
และดำเนินการจัดสรรความช่วยเหลือที่ได้รับและประสานงานด้านความช่วยเหลือกับ
ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ต่อมาประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของแผนการโคลัมโบเมื่อปี 2497 งาน
ด้านการบริหารความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากต่างประเทศได้ขยายตัว
ติดต่อกับต่างประเทศกว้างขวางออกไปอีก ไม่ได้จำกัดอยู่กับสหรัฐอเมริกาประเทศเดียว
และยังอาจขยายตัวติดต่อกับองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ อีกในอนาคต (ประเทศไทย
ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติ ตั้งแต่ปี 2504 และได้รับความช่วยเหลือ
จากกลุ่มประเทศอื่น เช่น สหพันธสาธารณรัฐเยอรมัน ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ อิตาลี

ในปี 2502 เคนซาร์ก สวีเดน เบลเยียม อิสราเอล ในปี 2503 สวิสเซอร์แลนด์
 ในปี 2504 ออสเตรีย ในปี 2505 สหสาธารณรัฐอาหรับ ในปี 2506 นอร์เวย์ ในปี
 2507 สาธารณรัฐจีน และอื่น ๆ ในปี 2509) ทั้งนี้ รัฐบาลไทยจึงได้ยกเลิก "คณะกรรมการ
 ค่าเงินงานตามโครงการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการของสหรัฐอเมริกา"
 เสีย และตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2497 มีชื่อว่า "คณะกรรมการ
 พิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ"
 โดยมีชื่อย่ออย่างเต็มว่า ก.ศ.ว. และใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า The Thai Technical
 and Economic Committee - TTEC เพื่อพิจารณาเรื่องการรับและการให้ความช่วย
 เหลือทางเศรษฐกิจตามสนธิสัญญาการป้องกันร่วมแห่งเอเชียอาคเนย์ตามความตกลงกับ
 สหรัฐอเมริกา กับสหประชาชาติ และแผนการโคลัมโบ

คณะกรรมการพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ
 และวิชาการกับต่างประเทศ ได้ดำเนินงานเรื่อยมา จนถึงวันที่ 3 กรกฎาคม 2502 ได้
 มีพระราชบัญญัติให้จัดตั้ง "สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ" ขึ้นทำหน้าที่วิเคราะห์
 และศึกษาภาวะเศรษฐกิจ พิจารณาแผนการและโครงการพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติรวม
 ทั้งพิจารณาคำเสนอขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศในทางวิชาการ ทางการเงินและ
 การกู้ยืม พิจารณาคำเสนอขอความช่วยเหลือเพิ่มเติมให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงการขอ
 ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และดำเนินการอันจำเป็นร่วมกับกระทรวง ทบวง กรม
 ในรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ เพื่อประสานงานเกี่ยวกับการรับความช่วยเหลือจากต่าง
 ประเทศ และการเสนอขอความช่วยเหลือนั้น สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ
 อาจเสนอให้ขอความช่วยเหลือเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรก็ได้⁶ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้
 มีการจัดตั้งสำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นแล้วก็ตาม แต่คณะกรรมการ-

⁶สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 76 ตอนที่ 69
 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2502.

พิจารณาและดำเนินการ เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ กับต่างประเทศก็ยังคงดำเนินการในส่วนของตนอยู่ และในปีเดียวกันนี้ได้มีพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารราชการของสำนักนายกรัฐมนตรีขึ้นใหม่ ในพระราชบัญญัตินี้ได้จัดตั้ง "กองการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ" ขึ้น เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2502 ส่วนที่อยู่ยังคงเรียก ก.ศ.ว. ตามเดิม โดยให้เป็นส่วนราชการสังกัดสำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ⁷ ในขณะเดียวกัน วันที่ 28 ตุลาคม 2502 ก็ได้ยุบ "คณะกรรมการพิจารณาและดำเนินการ เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ" และอนุมัติให้คณะกรรมการบริหารของสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ แต่งตั้งคณะกรรมการ พิจารณาเกี่ยวกับงานด้านนี้ขึ้นเรียกว่า "คณะกรรมการ ก.ศ.ว." ต่อมา "กองการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ" ได้รับยกฐานะขึ้นเป็น "ส่วนการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ" แต่ยังคงอยู่ในสังกัดเดิม⁸ และฐานะของคณะกรรมการ ก.ศ.ว. ได้สิ้นสุดลงหลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2506 และในปีนี้ ส่วนการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ ซึ่งเดิมสังกัดอยู่ในสำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกรมวิเทศสหการ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2506⁹ ในการนี้ ให้กรมวิเทศสหการรับโอน

⁷ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 76 ตอนที่ 88 ลงวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2502.

⁸ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 79 ตอนที่ 97 ลงวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2505.

⁹ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 80 ตอนที่ 50 ลงวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2506.

งานจาก "ส่วนการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ กับต่างประเทศ" มาดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม 2506 เป็นต้นไป โดยใช้ชื่อย่อว่า ก.ว.ส. และใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Department of Technical and Economic Cooperation พร้อมทั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นใหม่ อีกคณะหนึ่งชื่อว่า "คณะกรรมการวิเทศสหการ" เพื่อสำหรับเป็นผู้ให้คำปรึกษาในปัญหาทางนโยบายและการบริหาร เกี่ยวกับการดำเนินงานร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศ และเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2515 ได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2506 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยให้กรมวิเทศสหการ ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และให้โอนบรรดาอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการ ของกรมวิเทศสหการ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ไปเป็นของกรมวิเทศสหการ สำนักนายกรัฐมนตรี¹⁰ ฉะนั้น การบริหารงานเกี่ยวกับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในปัจจุบันจึงเป็นงานในหน้าที่ของกรมวิเทศสหการ โดยดำเนินการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศในรูปผู้เชี่ยวชาญ ทุนศึกษา ฝึกอบรม หรืออู่งาน และวัสดุอุปกรณ์ และห้ามทามติดต่อกับแหล่งเงินทุนตลอดจนการพิจารณาและจัดสรร ทุนสมทบเงินช่วยเหลือต่างประเทศด้วย ซึ่งพอสรุปหน้าที่ได้ดังนี้¹¹

1. พิจารณาจัดทำคำขอและรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศทั้งในคานเศรษฐกิจและวิชาการ
2. พิจารณาและดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศในคานเศรษฐกิจและวิชาการ

001889

¹⁰ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 217 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515.

¹¹กรมวิเทศสหการ, สำนักนายกรัฐมนตรี, อำนาจหน้าที่และระเบียบการขอรับความช่วยเหลือปี พ.ศ. 2518.

3. คำเนิการ จัดทำแผนระยะยาว เกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือทางวิชาการ จากต่างประเทศ

4. เป็นศูนย์กลางติดต่อให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ และองค์การ ฝ่ายไทยกับหน่วยงานและองค์การ ของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือร่วมมือ กับฝ่ายไทย

5. อำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานและองค์การ ของต่างประเทศที่ให้ความ ช่วยเหลือแก่ประเทศไทยตามนัยแห่งความตกลงที่มีอยู่ด้วยกัน

6. พิจารณาและคำเนิการจัดสรรทุนศึกษา ฝึกอบรม และดูงาน ประเภท 1 (ข) ตามระเบียบว่าด้วยการให้ข้าราชการ ไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน ณ ต่างประเทศ พ.ศ. 2512 และควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าว

7. จัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ตามโครงการช่วยเหลือและร่วมมือระหว่างประเทศ กานเศรษฐกิจและวิชาการ

8. ควบคุมการใช้วัสดุและเงินที่ได้รับตามโครงการช่วยเหลือและร่วมมือ ระหว่างประเทศให้เป็นไปตามข้อตกลงและระเบียบปฏิบัติ

9. ควบคุมการเบิกจ่ายเงินตามโครงการช่วยเหลือและร่วมมือระหว่างประเทศ อันประกอบด้วยเงินช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา เงินที่ได้รับความร่วมมือแหล่งอื่น ๆ และเงินงบประมาณสมทบฝ่ายไทย

กรมวิเทศสหการแบ่งส่วนราชการ ตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2514 ออกเป็น 7 กอง ได้แก่

1. สำนักงานเลขานุการกรม
2. กองการร่วมมือกับต่างประเทศ กอง 1
 - 2.1 งานสหรัฐอเมริกา
 - 2.2 งานอาสาสมัคร
3. กองการร่วมมือกับต่างประเทศ กอง 2
 - 3.1 งานสหประชาชาติ

3.2 งานโคลัมโบ

3.3 งานประเทศอื่น

4. กองการเงินโครงการ
5. กองตรวจบัญชีโครงการ
6. กองพัสดุโครงการและพิธีการภายใน
7. กองวิชาการ

นอกจากนั้น กรมวิเทศสหการได้มีกิจการที่ดีว่าเป็นนโยบายสำคัญที่จะดำเนินการต่อไป คือ

1. จะดำเนินการ เจริญจากแหล่งความช่วยเหลือต่างประเทศเพื่อเพิ่มปริมาณของความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ประเทศไทยให้มากขึ้น
2. ดำเนินการค้นขอและรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยให้มีการประสานงาน หรือสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. พิจารณาคัดเลือกและสนับสนุนโครงการขอความช่วยเหลือโดยสนับสนุนเฉพาะโครงการที่มีความสำคัญสูง ซึ่งจะมีผล (Impact) อย่างจริงจังต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากความช่วยเหลือมีจำนวนจำกัด จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากความช่วยเหลือที่ได้รับให้มากที่สุด
4. ประสานราชการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือกับหน่วยราชการต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด
5. จะเน้นพนักงานคนไทยเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ทั้งในลักษณะที่เป็นการให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ต่างประเทศ (Thai Aid) และการจัดโครงการศึกษา ฝึกอบรม และดูงาน ให้แก่ผู้รับทุนชาติต่าง ๆ ที่ได้รับทุนต่างประเทศเข้ามาศึกษาในประเทศไทย (Third Country Training)

ดังนั้น การปฏิบัติตามโครงการที่อยู่ในหน้าที่ความรับผิดชอบของกรมวิเทศสหการ มีการต่อเนื่องกันไม่มีที่สิ้นสุดครบเท่าที่รัฐบาลมีเจตนาที่จะรับความช่วยเหลือร่วมมือจาก

ต่างประเทศเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ก้าวหน้าต่อไป และพิจารณาปฏิบัติงานเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนหรือแหล่งให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดและเงื่อนไขต่าง ๆ โดยไม่มีผลผูกพันรัฐบาล ปรีกษาหรือและทำความตกลงระดับเจ้าหน้าที่อื่นเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหลักการข้อตกลงหรือสัญญาที่รัฐบาลผูกพันไว้ต่อกัน บริหารงานเพื่อให้เงิน สิ่งของและบริการที่ได้รับความร่วมมือจากต่างประเทศได้ใช้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น ๆ โดยเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือ

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศคือ¹² เพื่อช่วยเหลือประเทศเหล่านั้นให้รักษาเอกราชและพัฒนาประเทศของตนจนสามารถที่จะช่วยตนเองได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในทางความมั่นคงและความสงบสุขของสหรัฐอเมริกาเองด้วย สหรัฐอเมริกามีส่วนช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ ร่วมกับประเทศที่พัฒนาแล้วในโลกเสรี โดยให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา

ในประเทศที่กำลังเผชิญกับปัญหาการรุกรานทั้งจากภายในและภายนอกสหรัฐอเมริกา จะให้ความช่วยเหลือทั้งในทางทหารและทางเศรษฐกิจเพื่อขจัดปัญหาเหล่านี้ให้หมดสิ้นไป สำหรับในประเทศที่ยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบพื้นฐาน (Law and Basic Order) การบริหารที่ดีและความมั่นคงทางการเมืองพอที่จะดำเนินการพัฒนา

¹² Agency for International Development, Principles of Foreign Economic Assistance. (U.S. Government Printing Office, Washington D.C., 1965), p. 1.

ประเทศ สหรัฐอเมริกาอาจจะให้ความช่วยเหลือในการสร้างสรรค์สิ่งเหล่านี้เพื่อเป็น
ปัจจัยในการพัฒนาประเทศต่อไป และในหลายประเทศที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือ
ทางเศรษฐกิจและวิชาการจนทำให้ประเทศนั้นสามารถดำเนินการพัฒนาประเทศไปได้
อย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ส่วนรวมของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศ
ต่าง ๆ ก็เพื่อช่วยให้ประเทศเหล่านั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่จะสามารถใช้ทรัพยากรและ
ความสามารถของตนเองให้เป็นประโยชน์เพียงพอแก่การดำรงไว้ซึ่งการพัฒนาตนเองได้
สำหรับวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่มีต่อ
รัฐบาลไทยนั้น ไก่กล่าวไว้ในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและทางเทคนิค
ระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ดังนี้คือ รัฐบาลแห่งประเทศ
ไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ยอมรับนับถือว่า เสรีภาพของเอกชน สถาบันอันเสรี
และความเป็นเอกราชส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสภาพการดี เศรษฐกิจอันมั่นคงและเสถียรภาพ
แห่งสัมพันธภาพทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาจึงได้ ตราบทบัญญัติ
อนุวัติให้สหรัฐอเมริกาอำนวยความสะดวกแก่รัฐบาลแห่งประเทศไทยเพื่อให้รัฐบาล
แห่งประเทศไทยได้สัมฤทธิ์วัตถุประสงค์ที่กล่าวนั้นโดยอาศัยความพยายามของตนเอง
และความพยายามร่วมกับประเทศอื่น ๆ หรือกับสหประชาชาติ และปรารถนาที่จะแสดง
ซึ่งความเข้าใจ จอณาช่วยการอำนวยความสะดวกของรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา การ
รับความช่วยเหลือ เช่นว่านั้นโดยรัฐบาลแห่งประเทศไทย และกระบวนการซึ่งรัฐบาลทั้ง
สองจะได้ดำเนินการแต่ละฝ่ายและร่วมกันเพื่อส่งเสริมวัตถุประสงค์ที่กล่าวนี้

ประเภทของความช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากองค์การระหว่างประเทศและประเทศ
ต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วมีอยู่หลายประเภทด้วยกัน ซึ่งพอจะแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ
ได้คือ ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความช่วยเหลือในด้านการเมืองและ

ความช่วยเหลือที่นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจแก่ประเทศไทยโดยตรง ได้แก่ ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งแยกออกได้เป็น 3 ประเภท ด้วยกันคือ¹³

ก. ความช่วยเหลือด้านวิชาการ (Technical Assistance) วัตถุประสงค์ของการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการก็เพื่อช่วยให้ประเทศที่กำลังพัฒนาได้มีโอกาสใช้ความรู้และวิชาการต่าง ๆ ที่ทันสมัยยิ่งขึ้น เพื่อที่การลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ จะได้ผลดีและนำมาซึ่งการเพิ่มรายได้ประชาชาติ ตลอดจนยกฐานะในการครองชีพของประชาชนแต่ละคน ความช่วยเหลือด้านวิชาการมีอยู่ด้วยกันสามแบบคือ

(1) ผู้เชี่ยวชาญ โดยทั่วไปได้แก่การส่งผู้เชี่ยวชาญมาเป็นที่ปรึกษาตามโครงการพัฒนาเศรษฐกิจต่าง ๆ ตลอดจนให้คำแนะนำในการฝึกสอนและอบรมเจ้าหน้าที่ของประเทศผู้รับความช่วยเหลือ

(2) ทุน วัตถุประสงค์ของการให้ทุนก็เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทางวิชาการของประเทศที่กำลังพัฒนา ได้มีโอกาสไปศึกษาและทำงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อหาความรู้ ความชำนาญทางวิชาการที่ทันสมัย และนำความรู้ความชำนาญเหล่านั้นมาปรับปรุงดำเนินงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

(3) วัสดุอุปกรณ์ ในการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการนี้ บางโครงการก็ได้รับความช่วยเหลือในคานอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้มาพร้อมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประโยชน์ในการให้คำแนะนำ ฝึกสอน หรือเพื่อเป็นการสาธิตในวิชาการต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ที่มาพร้อมกับความช่วยเหลือทางวิชาการนี้มีจำนวนจำกัด

ข. ความช่วยเหลือในด้านเงินทุน (Capital Assistance) ได้แก่ ความช่วยเหลือในการลงทุน ซึ่งให้ประโยชน์เป็นระยะเวลานาน เป็นต้นว่า การลงทุน

¹³ บุญชนะ อัจฉากร, บทความเรื่อง ความช่วยเหลือจากต่างประเทศ บรรยายเมื่อ 19 ตุลาคม 2507.

สร้างทางและซ่อมแซมสะพาน และการให้ผลิตภัณฑ์สินค้าประเภททุน เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร วัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือในด้านนี้คือ เพื่อช่วยเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศด้อยพัฒนาให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยรวดเร็ว โดยลงทุนในโครงการพัฒนาซึ่งไม่มีรายได้โดยตรง แต่เป็นการส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจในทางอ้อม เช่น โครงการสร้างเขื่อนชลประทานเพื่อประโยชน์ในการกสิกรรม อันทำให้เกิดผลประโยชน์ในทางอ้อมในการเพิ่มรายได้ของกสิกรแต่ละคนและในขณะที่เดียวกันก็จะเพิ่มรายได้ของประเทศชาติด้วย

ความช่วยเหลือในด้านเงินทุนนี้ แยกได้เป็นการให้ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าและความช่วยเหลือแบบให้กู้ การใหญ่ที่จะถือว่าเป็นความช่วยเหลือประเภทนี้นั้น เป็นการใหญ่ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ และมีระยะเวลาส่งใช้คืนยาว เท่าที่เป็นมา ความช่วยเหลือประเภทนี้ที่ประเทศไทยได้รับมีจำนวนจำกัด แหล่งที่มาของความช่วยเหลือประเภทนี้ได้แก่ประเทศที่ฐานะมั่นคงจริง ๆ และได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย สหประชาชาติเยอรมัน แคนาดา นิวซีแลนด์ และญี่ปุ่น

ค. ความช่วยเหลือในด้านเงินกู้ วัตถุประสงค์ของการให้ความช่วยเหลือประเภทนี้คือ เพื่อช่วยเหลือโครงการพัฒนาใหญ่ ๆ ที่ประเทศด้อยพัฒนาไม่สามารถดำเนินงานได้เองโดยรวดเร็ว เพราะมีงบประมาณหรือเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนจำกัด เงินกู้ที่จัดอยู่ในประเภทความช่วยเหลือนี้ ต้องเป็นเงินกู้ระยะยาวและมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ประโยชน์ที่ประเทศด้อยพัฒนาจะได้รับจากเงินกู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจก็คือ ช่วยให้มีปริมาณการสะสมทุนในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตรารวดเร็ว เพราะโครงการที่จะกู้เงินมาดำเนินงานจะต้องเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลผลิต (Productive Purpose) สามารถหารายได้เลี้ยงกิจการได้อย่างเพียงพอที่จะชำระหนี้คืนพร้อมทั้งดอกเบี้ยในระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ตามสัญญา

สำหรับความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาโดยผ่านองค์การ AID นั้น อาจจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและวิชาการในรูปแบบให้เปล่า
(Development Grants and Technical Cooperation)

2. ความช่วยเหลือด้านการเงิน (Development Loan)

1. ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการในรูปแบบให้เปล่า ความช่วยเหลือด้านนี้ สหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือทั้ง 3 แบบ คือ

- ก. บริการที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ
- ข. ทุนการศึกษา/ฝึกอบรม/ดูงาน
- ค. วัสดุอุปกรณ์

ก. ความช่วยเหลือด้านบริการที่ปรึกษา/ผู้เชี่ยวชาญ

การที่ประเทศไทยต้องขอความช่วยเหลือด้านบริการผู้เชี่ยวชาญ มีสาเหตุมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นโครงการใหญ่โดยทั่วไปมักจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาช่วยวางแผนดำเนินงานและควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างน้อยก็ช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยรับช่วงงานไปดำเนินการเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญแล้ว การขอผู้เชี่ยวชาญมาประจำโครงการนี้ นอกจากเป็นความจำเป็นของฝ่ายไทยซึ่งเป็นผู้ขอโดยตรงแล้ว ในบางครั้งยังเป็นเงื่อนไขของแหล่งที่ให้ความช่วยเหลืออีกด้วย ทั้งนี้เพราะผู้ให้ความช่วยเหลือประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยบังเกิดผลอย่างเต็มที่ และไม่ถูกนำไปใช้โดยผิดวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ผู้เชี่ยวชาญที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยมี 2 ประเภท คือ ผู้เชี่ยวชาญประจำโครงการ หมายถึงผู้เชี่ยวชาญที่เข้ามาปฏิบัติงานตามโครงการความช่วยเหลือในรูปแบบโครงการ และผู้เชี่ยวชาญนอกโครงการ ซึ่งได้แก่ผู้เชี่ยวชาญซึ่งหน่วยราชการต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยทำการศึกษารวบรวมปัญหาในปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ

ข. ความช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา/ฝึกอบรม/ดูงาน

ในระยะของการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยโครงการพัฒนา

มากมาย ปรากฏว่าประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถที่จะบริหารหรือดำเนินงานตามโครงการใหม่หรือตามเป้าหมายได้ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องส่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานภายในโครงการและร่วมปฏิบัติงานกับผู้เชี่ยวชาญ ไปศึกษาหรือฝึกอบรมต่างประเทศเพิ่มเติม เพื่อจะได้นำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ กลับมาปฏิบัติงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญหรือรับช่วงดำเนินงานโครงการนั้นต่อไปเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญแล้ว

ค. ความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์

ความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ประเทศไทยได้รับ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ซึ่งไม่อาจจัดหาซื้อได้ในประเทศ เช่น เครื่องจักรขนาดใหญ่หรือเครื่องมือที่มีลักษณะการใช้งานเป็นพิเศษ และนำมาใช้ในการดำเนินงานตามโครงการซึ่งได้รับความช่วยเหลือ ความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์นี้เมื่อเปรียบเทียบกับความช่วยเหลือทั้ง 2 แบบดังกล่าวข้างต้นแล้ว นับว่าเป็นมูลค่าความช่วยเหลือมากเป็นอันดับแรก คิดเป็นร้อยละกว่า 50 ของมูลค่าความช่วยเหลือทั้งหมด¹⁴ ซึ่งนับว่าเป็นการบรรเทาภาระงบประมาณไปได้มาก

ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการนี้ โดยทั่วไปยังอาจแยกแยะขนงออกไปเป็นความช่วยเหลือรูปโครงการ (Project Type) และความช่วยเหลือในรูปไม่เป็นโครงการ (Non - Project Type) ความช่วยเหลือที่ได้รับจากสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่เป็นความช่วยเหลือในรูปโครงการ ซึ่งจะคงมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้คือ

1. เป็นโครงการที่มีแผนดำเนินงานยาวพอสมควร เช่น 3 - 5 ปี

¹⁴กรมวิเทศสหการ, รายงานกิจการร่วมมือระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจและวิชาการ ปี พ.ศ. 2514, หน้า 32.

2. เป็นโครงการที่ประสงค์จะขอความช่วยเหลือครบทั้ง 3 แบบ คือผู้
เชี่ยวชาญ ทุนศึกษา/อบรม และวัสดุอุปกรณ์

3. เป็นโครงการความช่วยเหลือที่กำหนดให้รัฐบาลไทยต้องออกเงิน
สมทบการดำเนินงานตามโครงการด้วย

2. ความช่วยเหลือด้านการเงิน ความช่วยเหลือด้านการเงินนี้ ได้แก่การ
ให้ความช่วยเหลือในรูปเงินกู้ตามโครงการต่าง ๆ ความช่วยเหลือดังกล่าวนี้เป็นเงินกู้
ประเภท Soft Loan ซึ่งเป็นเงินกู้ที่มีระยะเวลาชำระคืนยาว มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ มี
เงื่อนไขที่มีลักษณะผ่อนปรน เช่น มีระยะเวลาปลอดหนี้ยาว เป็นต้น

ที่มาของงบความช่วยเหลือ

มีหลายงบด้วยกัน คือ

1. งบสนับสนุนทางเศรษฐกิจ (Supporting Assistance) ซึ่งมีวัตถุประสงค์
ประสงค์ป้องกันการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ สหรัฐอเมริกาจึงทุ่มเทงบประมาณยกนี้
มากกว่าความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา

2. งบช่วยเหลือทางวิชาการ (Technical Assistance) ซึ่งการพิจารณา
ให้ความช่วยเหลือจากยอกนี้จะมีระดับความยากจนของประเทศผู้รับเป็นหลัก โดยวัด
จากรายได้ประชาชาติต่อหัว ปี 2518 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาเริ่มเปลี่ยนมาใช้เงินงบนี้
ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย ซึ่งเป็นเหตุให้ความช่วยเหลือที่ได้รับจากสหรัฐอเมริกา
ลดลง เพราะประเทศไทยยังมีรายได้ประชาชาติต่อหัวค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับ
ประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ

มูลค่าของความช่วยเหลือ

ประเทศไทยเริ่มจัดทำแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1
ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง พ.ศ. 2504 - 2509 ซึ่งได้ประมาณว่ารายจ่าย

เพื่อการ เศรษฐกิจและสังคมในระยะเวลา 6 ปี ของแผน มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 21,300 ล้านบาท ในจำนวนนี้ ได้จากเงินกู้และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศเป็นจำนวนประมาณ 6,900 ล้านบาท¹⁵ หรือประมาณร้อยละ 32.4 ของรายจ่ายเพื่อการ เศรษฐกิจและสังคมทั้งหมด สำหรับแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514 ก็เช่นเดียวกัน ประมาณว่ารายจ่ายเพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม มีจำนวนถึง 57,520 ล้านบาท ในจำนวนนี้ประมาณ 41,920 ล้านบาท หรือร้อยละ 73 จะได้จากแหล่งเงินภายในประเทศ ส่วนอีกประมาณ 15,600 ล้านบาท หรือเท่ากับร้อยละ 27.1 ของรายจ่ายพัฒนาของรัฐบาลในระยะ 5 ปี ของแผนจะได้รับความช่วยเหลือในรูปเงินให้เปล่าและเงินกู้จากต่างประเทศ รวมทั้งเงินกู้เป็นเงินตราต่างประเทศจากธนาคารแห่งประเทศไทย¹⁶ และในขณะที่ ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงระหว่างการค้าเป็นการ ตามแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง พ.ศ. 2515 - 2519 การที่จะเร่งรัดพัฒนาประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายนี้ รัฐบาลจะต้องใช้จ่ายเงินเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นจำนวนสูงถึง 100,275 ล้านบาท ในขณะที่เดียวกันจะต้องใช้จ่ายเงินในค่านอื่น ๆ ที่มีไว้ซึ่งบพัฒนาอีกเป็นจำนวนไม่น้อย การลงทุนเพื่อใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศเป็นจำนวนมากเช่นนี้ รัฐบาลจำต้องขอเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และเงินกู้จากต่างประเทศอีก เช่นกัน ซึ่งจากงบพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะแผน-

¹⁵สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี แผนพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2504 - 2506 - 2509 ระยะที่สอง พ.ศ. 2507 - 2509, หน้า 17.

¹⁶สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี แผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514, หน้า 4.

พัฒนา ฉบับที่ 3 ประมาณว่า มีเงินจากต่างประเทศประมาณ 11,930 ล้านบาท และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศประมาณ 5,000 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 16,930 ล้านบาท หรือเท่ากับร้อยละ 17 ของรายจ่ายพัฒนาของรัฐบาลในระยะ 5 ปี ของแผน¹⁷

จะเห็นได้ว่า งบประมาณรายจ่ายตามแผนพัฒนาทั้ง 3 ฉบับ มีแนวโน้มของการลงทุนที่สูงขึ้นจาก 21,300 ล้านบาท ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 1 เป็น 57,520 ล้านบาท ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 2 และมาเป็น 100,275 ล้านบาท ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 แต่ความช่วยเหลือจากต่างประเทศนั้นกลับมีอัตราส่วนที่ลดลงคือจากร้อยละ 32.4 ของรายจ่ายเพื่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในระยะของแผนพัฒนา ฉบับที่ 1 เป็นร้อยละ 27.1 และ 17.0 ในระยะของแผนพัฒนา ฉบับที่ 2 และ 3 ตามลำดับ ซึ่งตรงกับเป้าหมายของประเทศที่กำลังพัฒนาในอันที่จะพยายามพึ่งตัวเองให้ได้ในที่สุด

ในปัจจุบันแหล่งที่มาของความช่วยเหลือทาง เศรษฐกิจและวิชาการ จากต่างประเทศที่ประเทศไทยได้รับอยู่ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (AID) องค์การสหประชาชาติ (United Nations) แผนการโคลัมโบ (Columbo Plan) กลุ่มประเทศอื่น ๆ (Third Countries) และอาสาสมัคร (Volunteer) สำหรับปริมาณความช่วยเหลือจากต่างประเทศสาขาเกษตรในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 นั้น ตามเป้าหมายของแผนพัฒนา ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายความต้องการความช่วยเหลือจากต่างประเทศสำหรับสาขาเกษตรไว้ 850 ล้านบาท หรือ 17% ของความช่วยเหลือทั้งหมดที่ต้องการ จากตัวเลขมูลค่าความช่วยเหลือที่ได้รับจริงของสาขาเกษตรนั้นมีเพียง 601 ล้านบาท หรือ 18% ของความช่วยเหลือที่ได้รับจริง หรือ 70% ของเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงเห็นได้ว่าถ้าเป้าหมายสัดส่วนแล้วนั้นว่าเป็นความสำเร็จ แต่ถ้าวัดจากเป้าหมายมูลค่าจริงแล้วจะต่ำกว่าถึง 30% รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 1

¹⁷สำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สาม (2515 - 2519), หน้า 6.

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความช่วยเหลือที่ได้รับกับเป้าหมาย
(ลานบาท)

	แผนที่ 2			แผนที่ 3			แผนที่ 4
	เป้าหมาย	ได้รับจริง	%	เป้าหมาย	ได้รับจริง	%	เป้าหมาย
ความช่วยเหลือจากต่างประเทศทั้งหมด	5,000	5,836	+16%	5,000	3,396	67%	2,500
สำหรับสาขาเกษตร	550	631	+14%	850	601	70%	575
เป็นสัดส่วนต่อความช่วยเหลือทั้งหมด	11%	10%		17%	18%		23%

สาเหตุของความแตกต่างของเป้าหมายและมูลค่าของความช่วยเหลือนั้น เนื่องจากสหรัฐอเมริกาและสหประชาชาติ เป็นแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือแก่สาขาเกษตรมากที่สุด เมื่อสหรัฐอเมริกาลดความช่วยเหลือลง และโดยที่วงเงินซึ่งสหประชาชาติช่วยประเทศไทยในช่วงของแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 มีจำนวนสำหรับโครงการใหม่ ๆ เพียง 5,749,970 เหรียญ ฉะนั้นปริมาณความช่วยเหลือที่จะจัดสรรให้สาขาเกษตร จึงไม่มีจะเพิ่มให้มากเท่าที่ควร แม้ว่าจะให้ความสำคัญสูงแก่สาขานี้เพียงไรก็ตาม ยิ่งกว่านั้นโครงการที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนา ฉบับที่ 2 ที่เหลือมเข้ามาในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 ยังมีมูลค่ากว่า 200 ลานบาท ฉะนั้นเมื่อไม่สามารถพัฒนาโครงการใหม่ ๆ ขึ้นมาได้มากพอจึงทำให้มูลค่ารวมของความช่วยเหลืออยู่ในระดับใกล้เคียงกับที่เคยได้รับมาในแผนพัฒนา ฉบับที่ 2 ซึ่งได้รับทั้งสิ้น 631 ลานบาท

สำหรับแนวโน้มและสัดส่วนขององค์ประกอบของความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เมื่อเปรียบเทียบสาขาเกษตรกับสาขาอื่น ๆ ตามตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าสาขาเกษตร

ได้รับความช่วยเหลือเฉลี่ยในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมามีละประมาณ 123 ล้านบาท โดยมี
 แนวโน้มค่อนข้างเพิ่มขึ้นแต่ไม่สม่ำเสมอ และจากตารางที่ 3 จะชี้ให้เห็นข้อเท็จจริง
 ได้ละเอียดยิ่งขึ้นว่า สัดส่วนองค์ประกอบของความช่วยเหลือในรูปผู้เชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นจาก
 43.9% เป็น 58.7% ขณะที่ วัสดุอุปกรณ์กลับลดลงมากคือ จาก 40.4% เป็น 24.6%
 เมื่อเปรียบเทียบความช่วยเหลือที่ได้รับในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 และ 3 นอกจากนี้ยัง
 แสดงให้เห็นได้ว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 สหรัฐอเมริกาซึ่งเคยเป็นแหล่งให้ความช่วย
 เหลือใหญ่ที่สุดของสาขาเกษตร โดยให้ความช่วยเหลือถึง 52.3% ของความช่วยเหลือ
 ทั้งหมดของสาขาเกษตร แต่ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ได้ตกลงกลับลงมาเป็นที่ 2 รองจาก
 สหประชาชาติ และมูลค่าความช่วยเหลือลดลงจาก 317.6 ล้านบาท ในแผนพัฒนาฯ
 ฉบับที่ 2 เหลือเพียง 162.6 ล้านบาท ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 โดยมีสัดส่วนเพียง
 27% ของความช่วยเหลือเพื่อการเกษตรทั้งหมด ความช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ถึง 60.2% ถัดไปเป็นทุน 25.7% และวัสดุอุปกรณ์ได้รับความช่วยเหลือน้อยมากเพียง
 13.4%

ตารางที่ 2 สัดส่วนความช่วยเหลือ สาขาเกษตร โดยเทียบกับสาขาอื่น ๆ

(หน่วย %)

สาขา	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519 ⁽¹⁾
เกษตร	6.2	10.3	11.1	11.7	17.9	17.3	15.0	16.9	13.4	15.8
จำนวนเงิน (ล้านบาท)	92	136	119	121	163	126	98	128	151	98
อุตสาหกรรม	1.5	1.9	3.1	3.7	5.4	3.7	4.0	2.5	3.6	2.3
พลังงาน	0.6	0.7	0.6	1.0	1.1	1.2	1.2	1.4	0.8	1.0
คมนาคม	4.1	3.6	3.2	9.2	8.6	8.2	7.4	6.5	9.8	7.2
สาธารณสุข	9.4	11.0	15.2	11.5	9.5	11.5	17.0	14.4	11.1	21.2
การศึกษา	10.3	11.7	13.8	19.0	15.9	17.6	21.2	25.4	30.0	26.9
พัฒนาชุมชนและสังคม	21.7	25.2	22.1	17.7	18.4	15.3	11.3	9.5	5.8	5.4
บริหารทั่วไป	2.8	2.7	3.1	1.6	2.3	4.4	5.8	18.6	5.6	7.0
ความปลอดภัย	28.6	22.3	14.8	13.4	12.3	13.8	15.3	3.6	-	-
อื่น ๆ	14.8	10.6	13.0	11.2	8.6	7.0	1.8	1.2	9.9	13.2
ร้อยละ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวนเงิน . ล้านบาท	1,493	1,327	1,072	1,035	909	725	649	759	647	616

ที่มา : กองวิชาการ กรมวิเทศสหการ

(1) มูลค่างานความช่วยเหลือตั้งแต่ มกราคม ถึง กันยายน 2519

ตารางที่ 3 แนวโน้มของมูลค่าสัดส่วนขององค์ประกอบของความช่วยเหลือจำแนกตามแหล่ง (สาขาเกษตร)

(พันเหรียญสหรัฐฯ)

แหล่ง ความช่วยเหลือ	ประเภท	ผู้เชี่ยวชาญ		ทุน		วัสดุอุปกรณ์		อื่น ๆ		รวม		ร้อยละ	
		แผน 2	แผน 3	แผน 2	แผน 3	แผน 2	แผน 3	แผน 2	แผน 3	แผน 2	แผน 3	แผน 2	แผน 3
สหรัฐอเมริกา		5,871.6	4,776.1	2,098.7	2,039.6	7,911.5	1,060.8	-	59.5	15,881.8	7,936.0	-	-
	ร้อยละ	37.0	60.2	13.2	25.7	49.8	13.5	-	0.7	100.0	100.0	52.3	27.0
สหประชาชาติ		3,402.6	5,722.1	711.8	660.5	858.4	2,302.9	493.9	367.7	5,466.7	9,063.2	-	-
	ร้อยละ	62.2	63.2	13.0	7.3	15.7	25.4	9.1	4.1	100.0	100.0	18.0	30.8
แผนโคลัมโบ		1,622.4	2,994.9	608.1	534.0	2,280.8	2,638.4	-	-	4,511.3	6,167.3	-	-
	ร้อยละ	62.2	48.6	13.5	8.6	50.5	42.8	-	-	100.0	100.0	14.5	21.0
ประเทศอื่น		2,375.8	3,413.5	839.3	1,090.1	1,210.4	1,221.9	-	167.8	4,425.5	5,893.3	-	-
	ร้อยละ	36.0	58.0	19.0	18.5	27.3	20.7	-	2.8	100.0	100.0	14.6	20.1
อาสาสมัคร		56.4	334.2	-	-	-	-	-	-	56.4	334.2	-	-
	ร้อยละ	100.0	100.0	-	-	-	-	-	-	100.0	100.0	0.2	1.1
รวม		13,328.8	17,250.8	4,257.9	4,324.2	12,261.1	7,224.0	493.9	595.0	30,341.7	29,394.0	-	-
ร้อยละ		43.9	58.7	14.1	14.7	40.4	24.6	1.6	2.0	100.0	100.0	100.0	100.0
รวม (ล้านบาท)		277,239.1	353,238.9	88,564.3	88,364.0	255,030.9	147,788.9	10,273.1	12,034.5	631,107.4	601,426.3	-	-

ที่มา : กองวิชาการ กรมวิเทศสหการ

จากการเปรียบเทียบความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกากับความช่วยเหลือที่ได้รับจากแหล่งอื่น 4 แหล่งใหญ่ (ยกเว้นอาสาสมัคร เพราะมีจำนวนน้อยมาก) ตั้งแต่ปี 2510 - 2519 นั้น จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาซึ่งเคยเป็นแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยมากที่สุดในอดีต¹⁸ ยังคงครองความเป็นแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือมากที่สุดในแต่ละปี (ยกเว้นปี 2518) เช่นกัน ซึ่งคิดเป็นมูลค่ารวมได้ 259,017 พันเหรียญสหรัฐฯ หรือคิดเป็นร้อยละ 60.2 ของความช่วยเหลือทั้งหมด ส่วนสหประชาชาติ แผนการโคซัมโบ และกลุ่มประเทศอื่น มีปริมาณความช่วยเหลือใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 13.2 (ตามตารางที่ 4) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าแนวโน้มความช่วยเหลือที่ได้รับจากสหรัฐฯ ในแต่ละปีเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งอื่นรวมกัน (ตามตารางที่ 5) เริ่มลดลงจากร้อยละ 81.2 ในปี 2511 และลดลงต่ำสุดเหลือเพียงร้อยละ 21.1 ในปี 2518 และในทำนองเดียวกันความช่วยเหลือจากแหล่งอื่น ๆ รวมกันก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 18.8 ในปี 2511 เป็นร้อยละ 78.9 ในปี 2518 และเป็นที่เชื่อแน่ว่าความช่วยเหลือที่ได้รับจากสหรัฐอเมริกาจะไม่สูงเหมือนในอดีตอีก

¹⁸ อดัลย์ ผลพีชน์, บทบาทความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นส่วนประกอบของการศึกษาระดับปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, มีนาคม 2513, หน้า 22 - 23.

ตารางที่ 4 ความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับแยกตามแหล่งที่มา
พ.ศ. 2510 - 2519

(พันเหรียญสหรัฐฯ)

ปี	สหรัฐอเมริกา	สหประชาชาติ	แผนการโคโลมโบ	กลุ่มประเทศอื่น	รวม
2510	56,639	4,000	5,596	3,923	70,158
2511	50,328	3,834	4,474	3,348	61,984
2512	37,871	4,563	3,928	3,279	49,641
2513	30,725	5,365	6,721	4,659	47,470
2514	22,383	5,529	8,327	5,793	42,032
2515	16,440	6,538	5,260	5,000	33,238
2516	12,487	6,716	5,284	4,726	29,213
2517	13,118	7,266	6,339	7,767	34,490
2518	6,391	8,764	7,426	7,733	30,314
2519	12,635	4,994	5,702	7,770	31,101
รวม	259,017	57,569	59,057	53,998	429,641
ร้อยละ	60.2	13.4	13.8	12.6	100

ตารางที่ 5 ความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับความช่วยเหลือ
จากแหล่งอื่นรวมกัน พ.ศ. 2510 - 2519

(พันเหรียญสหรัฐฯ)

ปี	สหรัฐอเมริกา	ร้อยละ	แหล่งอื่นรวมกัน	ร้อยละ	รวม
2510	56,639	80.7	13,519	19.3	70,158
2511	50,328	81.2	11,656	18.8	61,984
2512	37,871	76.3	11,770	23.7	49,641
2513	30,725	64.7	16,745	35.3	47,470
2514	22,383	53.3	19,649	46.8	42,032
2515	16,440	49.5	16,798	50.5	33,238
2516	12,487	42.7	16,726	57.3	29,213
2517	13,118	38.0	21,372	62.0	34,490
2518	6,391	21.1	23,923	78.9	30,314
2519	12,635	40.6	18,466	59.4	31,101
รวม	259,017	60.2	170,624	39.8	429,641

ตารางที่ 6 จะแสดงให้เห็นถึงมูลค่าความช่วยเหลือแบบให้เปล่าจากสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่เริ่มมีข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการจนถึงปัจจุบัน ซึ่งคิดเป็นมูลค่า 605.7 ล้านดอลลาร์ฯ (12,114 ล้านบาท) และเป็นที่น่าสังเกตว่าความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาที่มีมูลค่ามากที่สุดในปี พ.ศ. 2510 คือ 56,638,902 เหรียญสหรัฐฯ (1,132.7 ล้านบาท) แต่หลังจากนั้นความช่วยเหลือก็ลดลงเป็นลำดับ (ประมาณปีละ 6 - 10 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) ในปี 2518 ความช่วยเหลือมีมูลค่าเพียง 6,390,683 เหรียญสหรัฐฯ (127.8 ล้านบาท) ซึ่งนับได้ว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้รัฐบาลไทยไม่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายในการขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศประมาณปีละ 1 พันล้านบาทได้

ตารางที่ 6 ความช่วยเหลือแบบให้เปล่าจากสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. 2494 - 2519

(บาท)

ปี	มูลค่าความช่วยเหลือ (เหรียญสหรัฐฯ)	มูลค่าความช่วยเหลือ (บาท)	เพิ่มขึ้น (+) ลดลง (-) จากปีก่อน (ร้อยละ)
2494	7,200,000	144,000,000	-
2495	6,000,000	120,000,000	-16.66
2496	5,900,000	118,000,000	- 1.66
2497	8,600,000	172,000,000	45.76
2598	39,849,972	796,999,440	363.37
2499	27,211,044	544,220,880	-31.72
2500	28,649,824	572,996,480	5.29
2501	25,155,669	503,113,380	-12.20
2502	26,968,195	539,363,900	7.21
2503	25,308,543	506,170,860	- 6.15
2504	25,594,368	511,887,360	1.13
2505	25,963,799	519,275,980	1.44
2506	18,457,328	369,146,560	-28.91
2507	13,124,463	262,489,260	-28.89
2508	18,253,171	365,063,420	39.08
2509	44,456,726	889,134,520	143.56
2510	56,638,902	1,132,778,040	27.40
2511	50,328,000	1,006,560,000	-11.14

216624178

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(บาท)

ปี	มูลค่าความช่วยเหลือ (เหรียญสหรัฐฯ)	มูลค่าความช่วยเหลือ (บาท)	เพิ่มขึ้น (+) ลดลง (-) จากปีก่อน (ร้อยละ)
2512	37,871,502	757,430,040	-24.75
2513	30,725,402	614,508,040	-18.87
2514	22,383,199	447,663,980	-27.15
2515	16,440,655	328,813,100	-26.55
2516	12,487,211	249,744,220	-24.14
2517	13,117,734	262,354,680	5.05
2518	6,390,683	127,813,660	-51.11
2519	12,634,961	252,699,220	97.71
รวม	605,711,351	12,114,227,020	

ที่มา : ปี 2494 - 2507 Thailand Facts and Figures,
 Department of Technical and Economic Cooperation,
 Office of the Prime Minister, Bangkok, Thailand. p.97.
 ปี 2508 - 2519 รายงานความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ
 ประจำปี 2508 - 2519 กองการร่วมมือกับต่างประเทศ กอง 1
 (งานสหรัฐอเมริกา)

นอกจากความช่วยเหลือแบบให้เปล่าที่ประเทศไทยได้รับจากสหรัฐอเมริกาเป็นเงินเหรียญในรูปผู้เชี่ยวชาญ ทุนการศึกษา/ทุนงาน และวัสดุอุปกรณ์แล้ว ตามข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือทาง เศรษฐกิจและวิชาการ ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2493 รัฐบาลไทยจะต้องตั้งงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามโครงการที่ได้รับความช่วยเหลือส่วนหนึ่งด้วย งบประมาณส่วนนี้เรียกว่า "งบประมาณเงินทุนสมทบ" (Counterpart Fund) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ Trust Fund และ Project Account Fund (ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป)

สำหรับงบประมาณเงินทุนสมทบนี้ ในระยะเริ่มแรกของการให้ความช่วยเหลือ สหรัฐอเมริกาเห็นว่ารัฐบาลไทยยังไม่พร้อมที่จะรับภาระค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นเงินบาททั้งหมด จึงได้นำเงินเหรียญส่วนหนึ่งมาแตก (Generate) เป็นเงินบาท ประมาณ 2,358 ล้านบาท รวมไว้ในงบประมาณเงินทุนสมทบ ตั้งแต่ปี 2498 - 2505 และหลังจากนั้นรัฐบาลไทยก็รับภาระในการจัดหาเงินส่วนที่เป็นงบประมาณเงินทุนสมทบเองทั้งหมด (ตามตารางที่ 7) ดังนี้

ตารางที่ 7 งบประมาณเงินทุนสมทบของสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลไทย

พ.ศ. 2494 - 2519

(บาท)

ปี	เงินสมทบของสหรัฐอเมริกา	เงินสมทบของรัฐบาลไทย	เงินงบประมาณเงินทุนสมทบ
2494	-	14,593,564	14,593,564
2495	-	133,009,795	133,009,795
2496	-	66,129,437	66,129,437
2497	-	74,009,048	74,009,048
2498	358,406,829	70,771,864	429,178,693
2499	265,315,915	59,305,442	324,621,357
2500	88,502,703	70,000,000	158,502,703
2501	343,596,633	60,000,000	403,596,633
2502	328,563,503	63,000,000	391,563,503
2503	316,086,219	62,000,000	378,086,219
2504	380,054,889	45,000,000	425,054,889
2505	278,096,000	90,000,000	368,096,000
2506	-	120,000,000	100,000,000
2507	-	140,000,000	140,000,000
2508	-	192,039,758	192,039,758
2509	-	347,302,833	347,302,833
2510	-	321,110,741	321,110,741
2511	-	492,508,983	492,508,982
2512	-	425,313,661	425,313,661

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ปี	เงินสมทบของสหรัฐอเมริกา	เงินสมทบของรัฐบาลไทย	งบประมาณเงินทุนสมทบ
2513	-	426,353,501	426,353,501
2514	-	288,360,196	288,360,196
2515	-	249,885,717	249,885,717
2516	-	224,871,282	224,871,282
2517	-	185,238,271	185,238,271
2518	-	73,232,368	73,232,368
2519	-	48,271,523	48,271,523
รวม	2,358,622,691	4,342,307,984	6,700,930,675

ที่มา : ปี 2494 - 2507 Thailand Facts and Figures, Department of Technical and Economic Cooperation, Office of the Prime Minister, Bangkok, Thailand. p. 67.

ปี 2508 - 2519 รายงานความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ ประจำปี 2508 - 2519 กองการร่วมมือกับต่างประเทศ กอง 1 (งานสหรัฐอเมริกา)

จะเห็นได้ว่า เงินสมทบของรัฐบาลไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 - 2519 คิดเป็นมูลค่า 4,342 ล้านบาท หรือเท่ากับ 35.8% ของความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ ทั้งหมด (12,114 ล้านบาท) เงินสมทบของรัฐบาลไทยนี้มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่ก็ไม่สม่ำเสมอในระยะแรก ๆ ของความช่วยเหลือ จนกระทั่งถึงปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 คือปี พ.ศ. 2509 เงินสมทบของรัฐบาลไทยได้เติบโตสูงขึ้นถึง 347.3 ล้านบาท และในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) นับเป็นช่วงที่รัฐบาลไทยต้องการเงินในการจัดหาเงินทุนสมทบเพื่อนำมาใช้ภายในโครงการที่ได้รับความช่วยเหลือมากที่สุด คือคิดเป็นมูลค่าถึง 492.5 ล้านบาท ในปี 2511 หลังจากนั้นจึงมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ คงเหลือเงินสมทบของรัฐบาลไทยในปี 2519 เพียง 48.3 ล้านบาท หรือประมาณ 20% ของความช่วยเหลือภายใต้โครงการร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ โดยมีสัญญา (Project Agreement) ซึ่งแยกออกได้เป็นความช่วยเหลือที่ให้แก่โครงการที่มีการดำเนินงานต่อเนื่องจากปี 2518 มูลค่า 10.2 ล้านดอลลาร์อเมริกัน และให้แก่โครงการใหม่ 2.1 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ความช่วยเหลือภายนอกโครงการ .3 ล้านดอลลาร์ รวมมูลค่าความช่วยเหลือภายใต้โครงการร่วมมือฯ ในปี 2519 เป็นเงิน 12.6 ล้านดอลลาร์อเมริกัน (252 ล้านบาท)

รายละเอียดของความช่วยเหลือและงบประมาณสมทบภายใต้โครงการร่วมมือไทย - สหรัฐฯ แยกตามลักษณะและองค์ประกอบของความช่วยเหลือตั้งแต่ปี 2510 - 2519 ปรากฏในตารางที่ 8 สำหรับรายละเอียดของความช่วยเหลือและงบประมาณสมทบภายใต้โครงการร่วมมือ ไทย - สหรัฐฯ สาขาเกษตร จะปรากฏอยู่ในตารางที่ 9 ดังนี้

ปี	งบประมาณเงินเหรียญ								งบประมาณเงินทุนสมทบ			
	รวม	ผู้เข้าศึกษา		วัสดุอุปกรณ์	ทุนการศึกษา/งาน				รวม	ค่าใช้จ่ายผู้เข้าศึกษา	งบดำเนินการ	
		จำนวน	มูลค่า		จำนวน			มูลค่า				
					สหรัฐฯ	อื่น ๆ	รวม					
2510	56,638,902	512	18,116,650	35,744,334	368	549	917	2,777,918	321,110,741	80,175,106	240,935,635	
2511	50,328,000	480	18,297,000	29,734,000	439	461	900	2,297,000	492,508,983	112,822,283	379,686,700	
2512	37,871,502	551	13,968,614	21,071,685	375	371	746	2,831,203	425,313,661	103,930,332	321,383,329	
2513	30,725,402	427	10,682,881	16,560,413	416	516	932	3,482,108	426,353,501	93,843,313	332,510,188	
2514	22,383,199	336	10,193,406	8,981,133	443	355	798	3,208,660	288,360,196	84,639,686	203,720,510	
รวม 2511-2514	197,947,005	2,306	71,258,551	112,091,565	2,041	2,252	4,293	14,596,889	1,953,647,082	475,410,720	1,478,236,362	
ร้อยละ	100								49.35			
2515	16,440,655	340	6,557,215	7,560,820	293	214	507	2,322,620	249,885,717	71,410,647	178,475,070	
2516	12,487,211	129	3,974,035	6,440,425	289	119	408	2,072,751	224,871,281	58,505,585	166,365,697	
2517	13,117,734	106	3,807,801	8,262,913	110	33	143	1,047,020	185,238,271	57,199,121	134,039,150	
2518	6,390,683	92	3,844,575	644,425	180	163	343	1,901,683	73,232,368	29,050,823	44,181,545	
2519	12,634,961	66	4,953,680	5,755,671	182	62	244	1,925,610	48,271,523	16,930,600	31,340,923	
รวม 2515-2519	61,071,244	733	23,137,306	28,664,254	1,054	591	1,645	9,269,684	781,499,161	227,096,776	554,402,385	
ร้อยละ	100								63.98			
รวม 2510-2519	259,018,249	3,039	94,395,857	140,755,819	3,095	2,843	5,938	23,866,573	2,735,146,243	702,507,496	2,032,638,747	
ร้อยละ	100								52.80			

ที่มา : กองการร่วมมือกับต่างประเทศ กอง 1 (งานสหรัฐอเมริกา)

ตารางที่ 9 ความช่วยเหลือและงบประมาณสมทบภายใต้โครงการร่วมมือ ไทย - สหรัฐฯ : สาขาเกษตร พ.ศ. 2510 - 2519

ปี	รวม	งบประมาณเงินเหรียญ				งบประมาณเงินทุนสมทบ						
		ผู้เชี่ยวชาญ		วัสดุอุปกรณ์	ทุนการศึกษา/ผลงาน				รวม	ค่าใช้จ่ายผู้เชี่ยวชาญ	งบค่าเป็นกร	
		จำนวน	มูลค่า		จำนวน			มูลค่า				
					สหรัฐฯ	อื่น ๆ	รวม					
2510	2,551,995	29	929,395	1,236,500	36	124	160	389,100	20,657,660	3,098,000	17,559,660	
2511	4,857,000	n.a	2,255,000	2,152,000	n.a	n.a	n.a	450,000	51,942,730	8,260,300	43,682,430	
2512	3,348,181	49	674,973	2,335,608	58	56	114	337,600	39,200,046	3,868,126	35,331,920	
2513	2,299,564	25	638,835	1,221,559	75	90	165	439,170	34,183,605	2,634,915	31,548,690	
2514	2,825,016	31	1,373,396	965,750	63	104	167	485,870	30,225,940	2,416,500	27,809,440	
รวม 2511-2514	15,881,756	134	5,871,599	7,911,417	232	374	606	2,098,740	176,209,981	20,277,841	155,932,140	
ร้อยละ	100								55.48			
2515	2,029,960	32	715,380	791,670	81	52	133	522,910	24,304,371	2,360,552	21,943,819	
2516	1,435,595	23	896,620	132,750	62	34	96	406,225	21,721,084	2,387,802	19,333,282	
2517	1,444,926	35	1,217,006	53,050	21	-	21	174,870	19,053,458	3,860,656	15,192,802	
2518	1,653,414	26	1,085,900	83,200 ⁽¹⁾	44	58	102	484,314	14,080,228	2,894,040	11,186,188	
2519	1,829,100	8	1,089,696	59,500	12	-	12	679,904	7,773,947	1,115,250	6,658,697	
รวม 2515-2519	8,392,995	124	5,004,602	1,120,170	220	144	364	2,268,223	86,933,088	12,618,300	74,314,788	
ร้อยละ	100								51.79			
รวม 2510-2519	24,274,751		10,876,201	9,031,587	452	518	970	4,366,963	263,143,141	32,896,069	230,246,928	
ร้อยละ	100								54.20			

ที่มา : กองการร่วมมือกับต่างประเทศ กอง 1 (งานสหรัฐอเมริกา)

(1) เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ สำหรับการวางรูปแบบโครงการเงินกู้ Seed Dev. Project และค่าใช้จ่ายในการประเมินผลโครงการ Sericulture

สรุป ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ประเทศไทยได้รับ จากต่างประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ทั้ง 3 ฉบับ มีแนวโน้มลดลงตามลำดับ สำหรับ สาขาเกษตรซึ่งเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยสูงที่สุดนั้นได้รับความช่วยเหลือตามเป้าหมายสัดส่วนตรงตามที่กำหนดไว้ในแผน แต่เป้าหมายของมูลค่าจริงนั้นต่ำไปถึง 30% (จากตารางที่ 1) เนื่องมาจากสหรัฐฯ ซึ่งเป็นแหล่งที่ให้ความช่วยเหลือแก่สาขาเกษตรมากที่สุดได้เริ่มลดความช่วยเหลือลงในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 โดยพิจารณาจากรายได้ประชาชาติต่อหัวของประเทศไทย ซึ่งค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศลุ่มพัฒนาอื่น ๆ เป็นหลัก คือลดความช่วยเหลือจาก 52.3% ของความช่วยเหลือเพื่อการเกษตรทั้งหมดในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 เหลือเพียง 27% ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ซึ่งความช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นยูเอชเอชถึง 60.2% ทุน 25.7% และวัสดุอุปกรณ์เพียง 13.4% (จากตารางที่ 3) ถึงแม้แนวโน้มของความช่วยเหลือจากต่างประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาเกษตรกับสาขาอื่น ๆ จะเพิ่มขึ้นก็ตาม (จากตารางที่ 2) และเมื่อพิจารณาความช่วยเหลือทั้งหมดที่ประเทศไทยได้รับจากสหรัฐฯ ตั้งแต่เริ่มมีข้อตกลงความร่วมมือ จนถึงปัจจุบันคิดเป็นมูลค่า 605.7 ล้านดอลลาร์ (12,114 ล้านบาท) นั้น รัฐบาลไทยต้องจัดหาเงินทุนสมทบคิดเป็นมูลค่า 4,342 ล้านบาท หรือเท่ากับ 35.8% ของความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ ทั้งหมด (จากตารางที่ 6 - 7) แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 และ 3 สัดส่วนของเงินทุนสมทบกับความช่วยเหลือจะเท่ากับ 52.8% (จากตารางที่ 8) ซึ่งใกล้เคียงกับสัดส่วนของเงินทุนสมทบกับความช่วยเหลือสาขาเกษตร คือ 54.2% (จากตารางที่ 9) ซึ่งนับว่ารัฐบาลไทยต้องรับภาระในการจัดหาเงินงบประมาณสมทบโครงการที่ได้รับความช่วยเหลือมากพอสมควร